

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ КЫЗЫЛ ХООРАЯ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1952
январь
8
ВТОРИК
№ 5 (2435)
ӨРТӨЗ 20 «ӨП.

БО Х У Н Г У СО Л У Н Д А:

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНДЕ (1 арын). Облүүсүкма — Советтериниң 1951 чылда социалистг чарыжының түнелиниң дугайында (1 арын). ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ — ВКП(б) райкомунуң бюрону профэвилде райкомунуң ажылының дугайында (2 арын).

СОВЕТ ТУРГУЗУГ — Сессияга илерези четпестерни узуткаар дээш (2 арын). Совет улус дайын сөөлдүдеги үдө ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын катап тургузары болгаш улам хөгжүдери дээш демиселде (3 арын). Киодо агентилениң кол редактору дээрги К. Ивомотога И. В.

Сталинниң чагазын даштыкы чурттарда канчаар көөрүп турары (4 арын). Кореяның улустун армиязының дайынчыларына болгаш офицерлеринге Ким Ир Сенниң чаа таварыштыр чагазы (4 арын). Кореяда болушкуннар (4 арын).

Көдээ Советтерниң социалистг чарыжын тодаргай удуртур

Коммунистг тургузуушкунниң сталинч программазын чедишкенин боттандырар дээш социалистг чарыш бистин чуртувуста бугу улустун патриоттг шимчээшкин болуп калбарган. Ол социалистг чарышта миллион — миллион ажылчынар, албан хаагчылар, колхозчулар кирип турар.

Социалистг чарыш совет амьдралын бугу талаларында сиңилгип кирген. Социалистг чарыш көдээ Советтерниң ажылын экижилдеринге база-ла күчүлүг чепсек болуп турар. Социалистг чарышта Тыза автономнуг областың ажылчы чоннарының депутаттарының көдээ Советтери база кирип турар.

Көдээ Советтерниң социалистг чарыжы болза, депутаттарының болгаш совет активниң чогаалдыкы тыягыч күштерин болгаш инициативаны калбарган. Социалистг чарыш көдээ Советтерниң ажылын күрүнениң сорулгаларын чедишкенин ажыгадырың, совет көдээниң күүлөргө болгаш културазының улам-ла көдүрүүшкүнүчө, эш Сталинниң мурнуга алган хуульгелерин аларың-биле чарыштың, областың социалистг чаартылгачын дүргедеринче угландырган.

Социалистг чарыштың түнелинде боттарының мурнунда салдыган сорулгаларын чедишкенин күрүнениң сорулгаларын чедишкенин мурнакчы көдээ Советтерниң саны көвүдөп турар. 1951 чылда бистин областың мурнакчы көдээ Советтери организас-массалыг ажылын экижилди, ажылчы чоннарын эки организастап тургаш, колхозтарны организас ажыл-агый талазы-биле бажылаарыңа дузалажып, көдээ ажыл-агыйның бугу ажылдарын экижилди, күрүнө планнарын күссидир болгаш көдээге култур тургузуушкунунун хемчеглерин боттандырар талазы-биле эки көргүзүлгө чедип алган.

Бодунуң девискээринге ажыл-агый болгаш култур тургузуушкунунун херези удуртуун эки хандырып, организас-массалыг ажылды чогууру-биле калбарган Сүт-Хөл районуң Сүт-Хөл көдээ Совети 1951 чылда көдээ Советтерниң областың социалистг чарыжының тилекчил болган. Ол ышкаш Тес-Хем районун Чыргалаңды, Берт-Даг, Бай-Тайга районун Тээли, Улуг-Хем районун Ийи-Тал, Чаа-Хөл районун Ак-Дуруг көдээ Советтери 1951 чылда эки көргүзүлгө чедип алгаш шаңалдарга кирген.

Бир эвес көдээ Советтерниң эки удуртуун хандырган болза, бистин областың көдээ Советтери шуптузу эки ажылдап болурун аргалары бисте бар деп чүвени мурнакчы көдээ Советтерниң чижээ көргүзүп турар-дыр.

Көдээ Советтерниң социалистг чарыжының эки түнелдерин боттандыруу — райкүүскамнарның талазында ону хуульгө организастаарыңдан болгаш эл-бугу тодаргай удуртуундан уду-биле хамааржыр. Ындыг турбүжө, чамдык райкүүскамнар ону чедир үнелерин турар ийикпе азы үнелер көрө-даа херек кырыңа боттандырып турар. Ындыг райкүүскамнар социалистг чарышты эренгей удуртуп, социалистг чарыштың хуульгелериниң күсселдерин үргүлүп хынавайың, оон түнелдерин үндүрбей, мурнакчы көдээ Советтерниң дуржулгачын непертептей турар.

Чөөн-Хемчик, Тачды, Өвүр болгаш Барың-Хемчик райкүүскамнар көдээ Советтерниң социалистг чарыжының түнелдерин 1951 чылдың аягында кварталында үндүрбөзүн болгаш ол дугайында айтырыгы боттарының хуралдарына бестин чугаалашпаан. Ындыг кошкак удуртулганың түнелинде хөй көдээ Советтер социалистг чарышка өзүлүг киришпей турар ийикпе, азы мырнай киришпей турар чоруктар бар.

Совет Тываның социалистг чаартылгачының сорулгаларын чедишкенин шийтпирлээринге ажылчы

Совет Эвилелинде

Гогольдун өлгөн хүнүнден бээр чүс чыл болганыңа

Улуг орус чогаалчы Н. В. Гогольдун өлгөн хүнүнден бээр чүс чыл болганыңа белеткелдер бүгү чуртта калбарган.

Грузияда республика комитетин тургузган. Оон составында республиканың көсүкү литература, уран-чүүл болгаш эртем ажылдакчылары кирген.

Таджикистанның хөй-ниити черлерин улуг орус чогаалчының өлгөндөн бээр чүс чыл болганыңа белеткел эртерери-биле белеткенип турар. Гогольга алдар болдурган эртем сессиянында белеткелдер таджиктиң куруне университетинде эгелзэн.

Таджикистанның курунениң ном үндүрер чери Н. В. Гогольдун чыныгы чогаалдарын таджик дылга чангыс том кылдыр парлап үндүрерин белеткел турар. Сталинбадтың бугу библиотекаларында, республиканың хоорайларында болгаш районнарын-да Гогольдун дугайында литература-лар делгелгезин организастап турар.

Чуваш АССР-де «Ревизор» болгаш Иван Иванович Иван Никифорович биле канчап бакташканың дугайында тоожу» парлатынып үнгөн. Ол ышкаш «Дүүн Диканың хуторнуң чоогунга», Гогольдун чыныгы тоожуларын чуваш дылда очулдуртуган. Чуваштың шии театры «Ревизорну» үндүрер деп белеткенип турар. Орус шии театры «Кадайлышыкың» деп шиини белеткел алган.

Поликтиктг болгаш эртем билгилер непертериниң ниитиленин Одесса область салбыры М. Горький аттыг библиотека-биле кады «Н. В. Гоголь — улуг орус чогаалчы» деп лекцияларны тускай «Гогольчү номчулгалары» организастаан.

(СЭТА).

Москваның бугурулгелериниң коллективтери 1952 чылдың эгезин бугурулгениң чаа-чаа чедишкенин биле демдеглезинер. Муң-муң ажылчылар январьның баштайгы күннөрүндө оналдаларын дыка ажыр күөседип, чүгө эң эки шынарлыг продукцияларын бугуруп үндүргөн.

Курунениң ийи дугаар подшиник заводунун автомат-токарь цехиниң салбырын коллективтери январьның 2 болгаш 3-те пландан ажыр эң эки бир каш муң подшиник колыолаарын берген. Ол салбырын стахановчулары эштер Михеева, Блинова, Молчанова, олар ээлчегин оналдазын 150—170 хуу күөседип турарлар.

Бугурулгениң эң эки дарганы Михаил Гуровтун баштап турары трансформатор заводунда эки шынарлыг бригадалык калбарың чедишкенин чедип алган. Чаа чылдың баштайгы хүнүндө ол бригада оналганың 290 хуу күөсеткен. Ол бригаданың кылган бугурулганың продукцияның эки шынарларыңа берген магаддалды тускай демдектери бар.

«Серп и Молот» заводтун кан эзилдикчилери болгаш найсылалдың өске-даа бугурулгелери январь 3-те кайгамчык чедишкенин чедип алган.

(СЭТА).

200 муң гектар черни чаа система-биле суггарып турар

ФРУНЗЕ. Киргизияның колхозтары болгаш совхозтары суггарылың чаа аргазын шилчириниң чыл планын күөсеткен. Хэрзүн сайырадып кылдыр отрядтар болгаш колхозчулар күчүлүг бульдозерларын, грейдерлерин, скреперлерин дузала-биле 14 миллион кубометр хире чер ажылдарын кылганар. Эрткен чылын 200 муң гектар шөлду суггарган. Суггарылга участкарын улгатырып, ажылгалга кирбес ырак-тарны кезектерин чок кылып тургаш, колхозчулар 4 муң хире гектар чаа тарылга чери алганар. Ол чөпкү немелде он-он муң пентисер көрөк болгаш өске-даа културларын ажаап алып аргань берген.

Ам колхозтарда, чыл эгелзери биле суггарылга четкилчи эл кылырыңа белеткелдер чоруп турар. Механизмнери септеп, ажылдаар черлерин шийип ап турар.

(СЭТА).

Украинада чаксы тарылгага белеткел

КИЕВ. Украинаның машина-трактор станциялары болгаш колхозтары чаксы тарылгага белеткенип турар. Эрткен чылдың бо-ла үзүңгө бо-лаарга, ам элзегин каш муң хөй тракторлар септегинген. 13 областтарга машиналар септегизиниң шынарын хыналдазын чоруткан чорук республиканың МТС-териниң хөй нуруузуңуң белдирешкек арганы улуу-биле ажылгаанын көргүскөн.

Украинаның колхозтары чазын чажып турар култураларың үзенин тартып, оон арыглаашкыңн доозуп турар. Эрткен чылга бодарга, янзы-бүрү тарымал сизгенерин үзениннериниң уруушкуннары дыка хөй урдунган. Эрткен чылга бодарга 10 миллион тонна хөй чурт өдөш-шилдилгези тарылга шөлдеринче сөөртүнгөн.

(СЭТА).

Тарылга эгелзэн

АШХАБАД. Серахский районун Ленин аттыг, Ворошилов аттыг, «Большевик» болгаш өске-даа колхозтарында чазын эгелзэн. Шөлдерже тракторлар үңгүлөпкен. Январьның 2-де баштайгы он-он гектар кызыл-тасты болгаш арбайны чажып тараан.

(СЭТА).

Одесса облазы. Березовский районда Буденный аттыг колхозта уксаалыг акырларга кажая тудуп турар. Чурукта (он талазында солгай талазыңче): Социалистг Күш-ажылдык Мадыры, УССР-ниң Дээди Советиниң депутаты колхоз даргазы М. А. Посмитный, дашчыларын бригадир С. С. Пелехов, тудугжулар К. Ф. Герасин, Л. Л. Крайничкий. Оон арты ыталазында — тудуп турар чаа аъг кажазы. Чуруу М. Подберезкиниң. СЭТА-ның прессклишези.

ОБЛКҮҮСКОМДА

Көдээ Советтерниң 1951 чылда социалистг чарыжының түнелиниң дугайында

Ажылчы чоннар депутаттарының область Советиниң күөсөкчи комитетин көдээ Советтерниң 1951 чылда социалистг чарыжының түнелдериниң дугайында айтырыгың чоокта чаа чугаалажып көргөн.

Көдээ Советтерниң ортузуңа организастаан социалистг чарыштың түнелинде чамдык көдээ Советтер боттарының ажыл чорудулгачында улуг чедишкенин чедип алган. Советтерниң организас-массалыг ажылының денели болгаш оларның депутаттарының илепкейи бедзэн. Элзэн хөй көдээ Советтер улус ажыл-агыйның 1951 чылда планын долдуур болгаш ажыр күөсөдиринче ажылчы чоннарын дайыңгы өзү-биле организастап турганар. Ол чорук болза, колхозтарың ниитилештирген малдарың моон сонгаары өзүлгезин, тарылга шөлдерин калбартыр база дүжүттү бедидерин хандырган. Оон ачызында курунеге тараа, эът болгаш дүк дугаарының планнарын область ниитиз-биле хуусаа бетинде күөсеткенин облүүскам демдеглезэн.

Оон-биле кады чамдык районнар Советтери болгаш оон даргалары көдээ Советтерниң социалистг чарыжын мурнуку хевээр багай удуртуп турарын облүүскам бодунун шийтпиринде айткан.

Социалистг чарышты чүгө өзү барымдаалап чорудар, алган хуульгелерни тодаргай хынаары боттандырып турар, социалистг чарыштарның түнелдерин үргүлчү эвес үндүрүп турар, мурнакчы Советтерниң ажылының дуржулгачын байытпай, непертептей турар чүдүлдер бар.

Танды, Чөөн-Хемчик, Өвүр болгаш Барың-Хемчик ышкаш чамдык районнар Советтериниң күөсөкчиси көдээ Советтерниң социалистг чарыштарының түнелин 1951 чылдың аягында кварталында үндүрбөзүн болгаш ол дугайын чангыс-даа каттап чугаалажып көрбөзүн.

Чамдык район Советтериниң күөсөкчиси талазында хыналда чок болганының түнелинде дыка хөй санныг көдээ Советтер социалистг чарышка өзүлүг шын киришпез, харын чамдык көдээ Советтер социалистг чарышка шуут киришпей турарын облүүскам бодунун шийтпиринде айткан.

Областың көдээ Советтериниң 1951 чылда социалистг чарыжының түнелин үндүрүп, мурнакчы көдээ Советтерни илереткеш, облүүскамнун шийтпирлээрине:

Көдээ Советтерниң область социалистг чарыжының негелдериниң күөсселдин хандыргың Сүт-Хөл районуң Сүт-Хөл, көдээ Совети (даргазы Монгуш Дажы) көдээ Советтерниң 1951 чылда область социалистг чарыжының тилекчил деп санаан. Ычангаш ажылчы чоннар депутаттарының область Советиниң күөсөкчи комитетиниң шилчир Кызыл туугу Сүт-Хөл көдээ Советинде тывсышпаан, 2900 рубль хемчээлди акша планназын, оон иштинден 700 рубльди Монгуш Дажыга бээрин, база Монгуш Дажыны облүүскамнун Хүндүлел бижин-биле шаңнаарын шийтпирлээр.

1951 чылда эки ажылдык болган дээш Тес-Хем районуң Чыргалаңды көдээ Советин (көдээ Советтин даргазы Чайбар-оол) область Советиниң Хүндүлел бижин-биле шаңнавын, 1500 рубль хемчээлди акша шаанналы, оон иштинден 500 рубльди көдээ Совет даргазы эш Чайбар-оолга бээрин, ол ышкаш Бай-Тайга районуң Тээли көдээ Советин (даргазы эш Онгай-оол), Улуг-Хем районуң Ийи-Тал көдээ Советин (даргазы Хойпак-оол) область Советиниң Хүндүлел бижин-биле шаңнавышаан, 1000—1000 рубль хемчээлди акша шаанналы, оон иштинден 350—350 рубльдерини ол көдээ Советтер даргаларыга бээрин шийтпирлээр.

Ол ышкаш 1951 чылда дээр ажылдаан Тес-Хем районуң Берт-Даг көдээ Советин (даргазы эш Чындагыр), Эрэин районуң Бай-Даг көдээ Советин (даргазы эш Аракчаа), Чаа-Хөл районуң Ак-Дуруг көдээ Советин (даргазы эш Дугар-оол) облүүскамнун Хүндүлел бижин-биле шаңнаган.

(СЭТА).

Семинарны доктаамал чорудар

Эрткен 1951 чылдың декабрьның 21-ден 27-ге чедир Кызылга районнар күөсөкчиси даргаларының оралакчыларының болгаш районнар чагырткан хоорайлар Советтериниң даргаларының 6 хонук хуусаалыг семинары болуп эрткен.

Анаа «ССРЭ-ниң бугу делегей байдалының», «Коммунизмниң улуг тудуларының», «Советтиң хөй-ниити тургузуу — ниитилел организасчызының дээдт хевирин», база «колхозтарны организас ажыл-агый талазы-биле бажылаар дугайында Советтерниң сорулгалары» болгаш Совет органның өске-даа ажылдарының дугайында лекциялары семинарнык киржикчилери дыннаанар.

Семинарга киришкен эштерден Чаа-Хөл райкүүскамнун даргазының оралакчы Фетисов, Каа-Хем райкүүскамнун даргазының оралакчы Шогжал, Туран хоорай Советин даргазы Вдовин, Барың-Хемчик райкүүскам даргазының оралакчызы Красный болгаш чамдык өске-даа эштер ак сеткилдиг кизмак өөренип, семинарга номчаан лекциялары билди алып талазы-биле эки түнелди көргүскөн.

Ындыг болза-даа семинарнык чоруп турган үзүңгө болган улуг четпестерин демдеглезери эргежок чугула. Областың коммунал ажыл-агый килдиниң эргелекчиси эш Гушчи семинарга «Чаагайжыдылгага болгаш коммуналдыг тудуларга райкүүскамнарның ролу» деп лекция номчурп тургаш ол лекцияны кылбаан. Ол ышкаш чурт үлетпүр килдиниң эргелекчиси эш Новиковтун албадыртып тургаш кылган «Чурт үлетпүрүнүн талазы-биле райкүүскамнарның сорулгалары» — деп лекциязы дыннакчыларга солун эвес болган. Областың Гушчи, Поников суглар ышкаш чамдык удуртуп ажылдакчылары көдээ черлерде ажыл-агыйны шуут удуртуп турар Советтер ажылдакчыларының билдин бедидер дугайында биче-даа сагыш салбайн турарын херечилеп турар.

Семинар эрткен түнел хурал болган. Ажылчы чоннар депутаттарының область Советиниң күөсөкчиси талазында мындыг семинарны моон сонгаар доктаамал, эң ылангыя бир чоруду дүргүзүңдэ илден эвээш эвес чорудуп турар дугайында чамдык эштер санал бергенер.

(СЭТА).

Ажылга мергежилди улам бедидер

Бистин область амгы үеңгү техниканың авто, олу аялгалы турар. Эң ылангыя автотранспорт которазы хөй санныг чаа автомашиналарны ап келген.

Чаа машинаны хуульгө алган чолаачы машинаны эдилезе чогуур хуусаазыңа чедир кандыг-даа үрелишкениге таварыштырбас болуп деп өөрүшкүлүг бодал кизи сеткилинге кирер. Ычанга-даа ол ырактала ыңдыг эвес. Мырнай чаа машинаны хуульгө алган чолаачылар кандыг-ла бир кезекти үрээш, орукка хөй шактарда анаа турар таварышталар эвээш эвес болуп турар. Ол болза, эт-хөрөңгүгө кам чок чорукту болгаш чолаачының мергежилди эвес чоруун илередиң турар чаа аъг кажазы. Ычангаш автотранспорт конто-

Эш И. Ф. Тевосяны Ленин ордени-биле шаңнаар дугайында ССРЭ-ниң Дээди Советиниң президиумунуң ЧАРЛЫ

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының Оралакчызы болгаш ССРЭ-ниң кара металлургия Министрин эш И. Ф. Тевосянын теругуңен хүнүнден бээр бестин чыл болганыңа белеткелдер бугу чуртта калбарган.

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Даргазы Н. ШВЕРНИК. ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Секретари А. ГОРКИН. Москва, Кремль

1952 чылдың январь 3-те.

ПАРТИЙНИ АМЫДЫРАЛ

ВКП(б) райкомунун бюрору профэвилел райкомунун ажилынын дугайында

Чоокта чаа ВКП(б)-ниц Тожу райкомунун бюрорунга профэвилел райкомунун ажилынын дугайында профэвилел райкомунун даргазы эш Найденованың илеткелин алган. Районда профэвилел организацианын ажилында чамдык экижилгелер бар болуп турарын илеткелчи ачаа чугаалаан. Профэвилел райкомунун бодунун кудуку организацианын дугайында элээн экижилткенинин түннелинде, профэвилелдин комитеттери болгаш бөлүктери көсү ажилдап турар апарганар.

Район эмнедегизде комитет (даргазы эш Весенова) коллективтин профэвилел организацианын ажилыны эки чорудуп турар. Бо чынын хуралдарын 12 удаа чыылдырган, хуралдар план өзугаар баш удур белеткедиги болгаш организацианын бөлүк бөлүк, бедик кижизидилгелиг деңгелег эртин турар. Коллективтин ажилын, албан хаакчытарын профэвилел кижигунунде шупту кирген. Кижигун дадывырын ей-шаанда хүдээп ап, банкыга дужаап турар. Хана солуну эки шынарлыг болгаш доктаамал үнүп келген. Комитет коллективтин иштинге масса-политиктиг ажилдарын үргүлүч чорудуп, агитацианын көсү хевирлерин непередиң, ылангыя фотомонтажты доктаамал үндүрүп турар. Коллективте эмнедегиз ажилдакчыларын техниктиг өөредилгезин организациа, бөлүмүнүн өөредилгези доктаамал болгаш эки шынарлыг чоруп турар.

Ол коллективке политинформация болгаш лекциялар номчулгаларын үргүлүч болуп келген. Ында күш-ажылдын чорунун шынгыс сагып турар. Комитет профэвилелдин кижигуннеринге хөй-ниитичи даалгаларын берип, оон күсүлдезинге доктаамал контролюду тургускан. Күрүнө банкынын район салбырын кнторазаында профэвилел бөлүкү база-ла багай эвес ажилдап турар. Профэвилел райкомун бодунун

ажылын ай санында планнап, анаа районун, профэвилел организацианын чугула амыдыралчы айтырылганы кирип, бодунун хуралдарына чугаалажып турар апарган. Профэвилел райкомун 1951 чылда кижигун дадывырын чымырын планын ажыр күсүткен. Профэвилел кижигуннеринден кирген хомудал билдиришкннерни райком чогуур өйүндө көрүп, эалеринге таарымчалыг харыларын берип келген.

Ындыг болза-даа, районда профэвилел организацианын ажилында уауг четестер бар болбушаан турарын ВКП(б) райкомунун бюрору демдегезен. Профэвилел райкомунун, чер-черде комитеттерин болгаш бөлүктерин ажилында уауг четестерин бирээзи болза, нинти хуралдарын кончуг кызы чыылдырып, шүгүмчүлө болгаш бот-шүгүмчүлөди кошкак непередиң турарында болган. Тоора-Хем чеди чыл школазында, харылаа кнторазаында профэвилел бөлүктери бүдүн чыл дургузунда чүлө 2-3 хурал кылганар. Райпода профэвилел комитеди чүлө 7 хурал кылган. Оон ажилынын чавыс деңгеледе тургустунганынын түннелинде, ында күш-ажылдын сагыла чуруму кончуг кошкак болуп, райпо баштаар чери ажилчын, албан хаакчытарнын амыдырал байдалынче сула кичээней салып турар. Ажилчын, албан хаакчытарнын шалынын ай-айы-биле төлөвей баар чоруктун фактызы-биле ында профэвилел организациа элпектиг келген.

Социалистиг чарыштын херээн улуртурундан профэвилел райкомун чоорук туруп келген. Эң ылангыя эш И. В. Сталинга чоруткан чагаага алган социалистиг хүлээлгелерин күсүлдезин дээш организациа ажилдарын профэвилел райкомун чорутпайн турган. Социалистиг чарыштын тиенчилерин илередиң, оларнын үлөгер-дуржулгазын непередиң ажилды профэвилелдин райкомунда, чер-черде комитеттери болгаш бөлүктери

даа чорутпайн турарлар деп ВКП(б) райкомунун бюрору демдегезен.

Профэвилел райкомунун ажилында уауг четестерин база бирээзи болза, спорттун, күш-культураның ажилын бодунун холунга албайн турганы болгон. Күш-культура болгаш спорт ажилын сайырадыры профэвилел организациаларынын чугула сорулгаларынын бирээзи турбуже, ол ажилдан шуут хоорулган турарын профэвилел райкомунун уауг частыры деп бюро айткан.

Профэвилелдин чер-черде комитеттери болгаш бөлүктери культурамассалыг ажилдарын калбартыр талазы-биле ажилга ханылап кирбей, барык ол ажилга хамаарыла чок болу берген турган. Ол ышкаш ажилчын, албан хаакчытарын, коммунистиг өзуга кижизилер, күш-ажылды коммунистиг өзү-биле хүндүлөп көөр, анаа ынакшыр кылдыр оларны кижизилери профэвилел организацианынын үлдезин сорулгалары турбуже, профэвилел райкомун ажилчы чонунун ортузунга тайылбыр массалыг ажилдарын дендин кызын чорудуп келген. Профэвилел райкомун болза, комсомол болгаш культура-чырыдымышкын организациалары-биле база албан-организация черлеринин удуртукчулары-биле харылаа чок ажилдап турарын ВКП(б) райкомунун бюрору тергиниң четпес деп айткан.

ВКП(б) райкомунун партия, профэвилел болгаш комсомол организациаларынын килдини болгаш партия эге организациалары профэвилел райкомун, чер-черде комитеттерин болгаш бөлүктерин удуртпайн, оларнын ажилын сонуургап көрбей турарлар. Партия эге организациалары боттарынын хуралдарына профэвилел ажилынын айтырылганын тургузуп чугаалашпайн турарлар. Профэвилел райкомунун кудуку организациаларынын ажилын үндезин-биле экижердиг хемчеглерин дугайында делгеренгей доктаалды ВКП(б) райкомунун бюрору хүлээп алган.

Планын ажыр күсүткен

ТООРА-ХЕМ. (Радио-биле). Тожу районун Сыстыг-Хемде областың ыш белеткээр ажил-агыг чери (директору эш Ичин-Хорлуу, парт-организация секретари эш Дуганчы) 1951 чылдын дөрт дугаар кварталынын планын хуусаа бетинде ажыр күсүткен.

Ында ыяшты кезер болгаш сөөртүп дажыглаар ийи бригадалар ажилдап турар. Ыш кезер бригадалар (бригадир эш Даржынак) 1500 кубометр ыш кезер планын тургаш 2352 кубометр ышты кескн ийикке, азы планын 157 хуу күсүткен.

Ышты сөөртүп дажыглаар бригадалар (бригадир эш Хунажык) 1500 кубометр ышты сөөртүп дажыглаар планын тургаш 2412 кубометр ышты сөөрткен ийикке, азы планын 160 хуу күсүткен. Ол ийи бригадаларнын кайзында-даа боттарынын хун нормаларын үргүлүч ажыр күсүткн, идекпейлгн ажилдаан эштер дыка хөй болган.

Т. ТАРЖА.

Колхоз пудуу

ШАГААН-АРЫГ (Телефон-биле). Улуг-Хем районун Чаатыл Киров аттыг көдээ ажил-агыг артелинин тудуг бригадасы (бригадир эш Дамдын-оол) 1951 чылдын тудуг планын күсүткен.

1951 чылда план өзугаар 25 чурталга бажынары тудар ужурут тургаш ону бүрүн күсүткен. Оон анында Чыланында болгаш Арыг-Бажында 80—80 инектер кирер ийи кажааларын, 40 бызаа кирер 1 кажааны, 800 хой кирер 1 кажааны тудуп дооскан. Тудугчулар эштер Биче-оол, Нюрзан, Норбу, Төмүр болгаш чазаныкчы Балдан-Комбу олар боттарынын хун нормаларын үргүлүч ажыр күсүткн, кончуг эки ажилдааннар.

И. ЧАНЧИП.

Аңчынын чедишкни

Тере-Хөл районун «Большевик» колхозунун колхозчуу Биллиней чүлө колхозта эвес, бүгү районда алдарлыг аңчы болуп.

Өлүк планын кыска хуусаанын дургузунда долдур болгаш ажыр күсүткн чорук бистин Төрээн чуртувустун моон-даа ынай улам чектелишкенине улуг аяктын аңчы эки билер. Ынчангаш ол хүлээнгн хүлээлгезин чыл бүрүде долдур күсүткн келген. Ам база-ла анынын сезонунун үезинде хөй тыныштуг болуп, белеткел черинге эки спорттук өлүктери дужааган. Колхозчу аңчы бо чылын ниитизин-биле чеди муң рубльдин өлүүн дужаап, хүлээнгн хүлээлгезин күсүткен.

Анынын сезонунун төнчүзүңгө чедир аңап, белеткел черинге ам-даа хөй-хөй өлүктери дужаарын хүлээнгн, аңчы Биллиней аңаашкынын үргүлчүлөп турар.

Х. БЕГЗИ.

Улегерлиг малчын

Каа-Хем районда «Октябрь 30 чыл ош» колхозтун малчыны коммунист Сүлзүкөй нинтинин малынын өзүлдн дээш кызымакай ажилдап турар.

Эш Сүлзүкөй дөрт чыл ажыр колхозтун инезин малдап турар болгаш чаңгыс-даа баш мал өлдүрүп көрбээн. Ам оон кадагында 130 баш ажыр инек бар. Оон иштинде 17 баш орай төрөөн болдургаларын тургузу азырап турар. База оон инектеринден бо чылын немей төрүүр, эдержилгеге кирген 45 анык инектер бар.

Колхозчу малчынын аялгала кызымакай чорундан колхоз мал өс-түрер планын ажыр күсүткен болгаш инек өстүрер планын 112 хуу күсүткен.

Р. ОЧУР-ООЛ.

Колхозчу хойжу

Улуг-Хем районун Хендере сумуда Маленков аттыг колхозтун хой каларчызы коммунист К. Базыр-оол 1949 чылдан бээр колхоз хоюн каларып келген.

1950—1951 чылдарда хар улуг дужуп, соок турза-даа колхозтун 300 хире хоюн менди чыл ажырып, хойнүч эки ажаалгазы дээш кызымакай ажилдап келген. 1951—1952 чылда колхоз баштаар чери эш Базыр-оолга 60 хойларын үзүп бергеш, чыл дургузунда хойларын ийи катип төрүүрүн чедип аларын анаа даандырган.

Базыр-оолдун каларган хойлары эрткен чыын эки семирээн болгаш 1951 чылдын декабрь 15-ке чедир 40 ажыг чаш төлдөрүн бергенер. Ол хураганнары эш Базыр-оолдун кадайы коммунист эш Сенден-маа четче менди ажаап турар.

Ам хойларын ийи дугаар төрүүрүн олар чедип алырлар.

В. БААЗАН.

Совет тургузуг

Сессияга илерээн четпестерни узуткаар дээш ажилдаар

Сүт-Хөл районун Хер-Тайга суму Советинин он үшкү сессиязы 1951 чылдын декабрьнун төнчүзүңгө болуп эрткен.

Анаа, бир дугаар айтырымга, суму Советинин мал болгаш чер ажилынын талазы-биле доктаамал комиссиянын чорудуп келген ажилдарынын дугайында комиссия даргызы Унгектин илеткелин алган.

Сумуда Сталин аттыг көдээ ажил-агыг артели нинтилештиргн малды 17 кезек черде кыштагладып, бүгү талазы-биле эки белеткелди чоруткан. Оон анында 77 баш шээр малды тургузу азырап турар. Колхоз мал чемин бүрүн белеткеп ап, немелде 525 центнер мал чемин белеткээ.

Ол ышкаш хуу ажил-агылгылар мал чемин белеткеп, кыштаглаашкынын багай эвс чоруткан.

Мал болгаш чер ажилынын талазы-биле доктаамал комиссиянын ажилында бар четпестер илеткелден-даа илерээн болгаш санал бергн депутаттар-даа илереткен. Чүл дие, малдын баш санын өстүреринин талазы-биле тайылбыр-массалыг ажилды багай чорутканынан хуу чонун малы өзерден туржук улуг чидирлиги болган. Малды кайы-хамаан чок өлдүрүп чиир, садар чоруктар тургулаан.

Колхоз тараа бастырылганын ам-даа чорудуп турар. Амгы үеде чугула айтырыг болур чакы тарылгага белеткелди сула чорудуп турар. Уруп болгаш арыглап белеткее чогуур үрезинер-даа, тарылга четпек-херекселдери-даа белен эвес.

Бо талазы-биле санал берген дугаттар эң өртектиг сүмелерин бергенер.

Дараазында сумуда планын ажил-агылгыларын болгаш өске-даа ажилдарын чоруп келгенин дугайында суму Советинин даргазы Т. Сарыг-оолдун илеткели болган. Илеткелдин илерээни болза, планын ажил-агылгыларда элээн чедишкннер бар болган. 1951 чылда чөшкн таралдыгазын суму иштинге 102 хуу күсүткен. Бот-онаалганы болгаш көдээ ажил-агыг үндүрүүнүн чымлдазын 98 хуу күсүткн, эт, дук дужаар планнарын ажыр күсүткен.

1951—1952 өөредилге чылында школары бүгү тала-биле эки белеткелди эгелген болгаш өөрэнзе чогуур школа назылыг уругларын хаара туткан. База бижик өөрениринин 3 бөлүмнери ажилдап чайлаан.

Ынчалза-даа суму Советинин ажилында четпестер бар. Суму Совети колхоз тудуун багай удурткан. Колхоз чурталганын 7 бажынарынын тудар планын тургаш, чүлө 1 бажын, 1 кнтора, склад тудуп алган. Ол ышкаш сумунун планын ажил-агылгында бар четпестерни депутаттар бирден бирээ чокка илереткенер.

Чугаалашкан айтырылгалар талазы-биле сессия толдаргай шиттирин хүлээп алган болгаш моон сонгаар илерээн четпестерни чок кылып ажилдаарын суму Советинин даргазы Т. Сарыг-оолга сессия дааскан.

О. САРЫГ-ООЛ.

Суму Советинин VII сессиязы

1951 чылдын декабрь айнын төнчүзүңгө Эрзин районун Нарын суму Советинин чедиги сессиязы болуп эрткен. Анаа суму Советинин 1951 чылда чоруткан ажилынын дугайында суму Советинин даргазы К. Маажыйнын өтчөдү болган.

Эрткен чылдын дургузунда суму Советинин сессиязы 7 катип болуп, анаа ажил-агылгынын чугула элээн каш айтырылгаларын чугаалашкан. Ажилчын чонун 24 билдиришкннерин хүлээп ап, харылаан.

Болуп турган сессияларнын үндүргн шиттирлеринин күсүлделери дээш доктаамал комиссиялар эки ажилдаан болгаш суму Совети негелдени чогуур деңгелег тургускан. Ол ышкаш ажилчы чонларнын нинти хуралдарын чыылдырып, чугула айтырылгаларын шиттирлеп турган.

Суму Совети колхоз ажилына дузалажып, шеф ажилдарын организастап турган.

Суму Советинин чыл дургузулда чоруткан ажилында чедишкннер бар-даа болза, четпестер бар деп чүве большевикчи шүгүмчүлөдөн илерээн. Суму Советинин сессиязы чыл дургузунда чүлө 7 катип болган. Суму Совети бодунун депутаттарына ажил-агылгынын тус-тус адырларынын айы-биле даалгаларын бербейн келген.

Сумуда бижикти билбес болгаш биче билдирилгн бөлүмнерин организастап тургуса-даа, сөөлгү үеде ол чугула ажилды суму Совети удуртпаанында бөлүмнер ажилдаптаан.

Санал берген активтер болгаш депутаттар бүрүзү суму Советинин ажилында четпестерни чиди-биле илереткен.

1951 чылда тургулаан четпестерни чаа чылда болдурбайн, суму Советинин ажилын улам экижилди чорударын эш Маажыйга сессия дааскан.

К. НЮРЗАТ.

Мал ажилында четпестерни чок кылыр

Бай-Тайга районда «Победа» колхоз мал талазы-биле районда бай колхозтарнын бирээзи. Колхозтун малы ам кыштагаларда, Ында хөй, ешкүгө 17, чаш малга 9, инек малга, 3, чылгы малга 1, шупту—36 кажааларын туткан болгаш септээ.

Ындыг болза-даа колхозтун мал ажилында улуг четпестер бар. Кажаалар негелдегине чедир кылдын маан, өдээ копартынаан, чамдык кажааларнын хаалгалары чок, кыры ойбак.

Энир чылдын кыжынында ханазын тургузуп каан айт кажаанынын кыры амга чедир дуглатынаан. Оон уламындаан айттарын күжү арып турар. Оларга синенин кайы хамаан чок каап берип турарында анаа-ла сүзүп чоруп турарлар. Айт каларчылары Норбу, Билчей-оол, Сан-оол сулгар айттарын каларбайн, чер сана салып чорудуп турарлар. Оон ынай, оларнын аалдары колхоз төүндө эвес, оон 10 километр хире ырак чурттап турары-биле аалдарынче колхоз айттары мунуп шавар чүлдөр көстүп турар.

Мал ажилынын бригадирин Седип нончуг эренгей ажилдап, негелде, хыналда чорутпайн турары-биле

инек мал фермазында байдал база-ла эки эвес. Оон эргелекчиз Ламажап инек кажаанынын иштин аштадыр хемчегин бестин албайн, харын ферманын ажилдакчылары-биле шуугаазын үндүреринге өйлежиң турар.

Колхозтун нинтилештиргн малдары-биле колхозчуларнын хуузунда малдары хоулу турар чүлдөр бар. Оон ынай малдын база бир чугула чемин болур тараа саванын малга кайы хамаан чок ажилды берип турар. Ону үдүгедип турар кижини илередиң дугайында колхоз баштаар чери хемчег албайн турар.

Чылгы каларып тургаш, 5 мал чидирген коммунист Кудерек, 7 серге, 3 ирт чок кылган коммунист Эртинне ышкаш нинтинин малынга хора-гарал чедирип турар кижилер дугайында колхоз баштаар чери, партия эге организациа кандыг-даа хемчег албайн турар.

«Победа» колхозтун мал ажилында четпестерни узуткаар дугайында колхоз баштаар чери, оон даргазы Сундуй-оол, партия эге организацианын секретари Монгуш-оол олар шиттирлгн хемчег алза чогуур.

Х. ТААН-ООЛ.

«ШЫННЫН» ЧАГААЛАРЫНЫН ИЗИ-БИЛЕ

«Тудуг ажилынын темпизи кошкак»

1951 чылда үнген 174 дугаарлыг «Шын» солунга «Тудуг ажилынын темпизи кошкак» деп эгелиг чүлө Танды районун колхозтарында тудуг ажилынын кошкак темпи-биле чоруп турарын бижээн. Ук чүлдү Танды райкуукомну хынап көөргө шың болганын барымдалаш, районда тудуг ажилын экижилер хемчеглерин дугайын район Советинин 5-ки сессиязынга чугаалашкан. Тудуг ажилын күштелдирер дугайында немелде хемчеглер алынган.

191 дугаарлыг «Шын» солунда үнгн «Ажилчын күжү чедиште»

деп эгелиг чүлдө Танды районун Кочетов сурда улгатыр катыштырган Сталин аттыг колхозта, колхозчуларын күш-ажылын шын эвс организастаанында, колхозтун ажилында улуг четпестер барын шүгүмчүлө бижээни шың болганын болгаш ук четпестерни чок кылыр дугайында айтырыгын райкуукомга чугаалажып, чогуур хемчелерин ап турарын Танды райкуукомун даргазынын оралакчызы эш Негей «Шын» солунун редакциязынга дынаткан.

Хөй-ниитинин массалыг организацияларына удуртулганы экижилдер

Бүгү-эвилелдин коммунист (большевиктер) партиязы болза, совет нинтиледиги удуртукчу болгаш угалап башкаар күжү болуп турар. Ынчангаш, партиянын чер-черде организациалары боттарынын хамаарылгазында хөй-ниитинин партия эвес массалыг организациаларын хүн-бүрү удуртур хүлээлгелиг.

Хөй-ниитинин массалыг организациалары болза, боттарынын составынын талазы-биле улуг болуп, ажилчы чонун калбак массаларын партия-биле хүн-бүрү идегелдиг харылаштырып турарлар. Хөй-ниитинин массалыг организациалары болза, партиянын директивтерин болгаш айтышкынарын күсүлдериңче ажилчы чонну мобилизастаажы келгенер. Ажил-агыг болгаш култур тургузушкунунун бүгү соругаларынын чедишкенин болуру чон-биле сыры харылаагып туруп турар хөй-ниитинин массалыг организациаларын партия организациаларынын талазында кайы хире удуртуп турарынын деннелинден хамааржыр.

Эрзинин партия райкомун болгаш партиянын эге организациалары массалыг организациаларын удуртур талазы-биле чамдык экижилдигелерин сөөлгү үеде чедип алган. Оон түннелинде районун мурнунга партиянын салган сорулгалары күсүткенин. Район 1951 чылда күрүнө мурнунга ажил-агыг талазы-биле бодунун хүлээлгелерин чогуур хуусаазында күсүткен. Күрүнөгө эт болгаш дук база тараа дужаар планын хуусаа бетинде күсүткн болгаш колхозтарнын нинтилештиргн малынын баш санын өстүрерин үч чыл планын малдарын бүгү чүзүн аайы-биле күсүткен.

ВКП(б) райкомун 1951 чылдын дургузунда бодунун бюрорунга райкуукомун, ВЛКСМ-нин райоо

комитетинин ажилынын дугайында илеткелдерин ийи удаа ап, күрүнө албан черлеринин профэвилелдин район комитетинин ажилынын дугайында айтырыгын ийи удаа, ол ышкаш райпо ажилынын дугайында айтырыгын база тургузуп чугаалашкан.

Районун ажил-агыг болгаш культуру тургузушкунунун сорулгаларын чогуур үезинде күсүткн дээш бүгү хөй-ниити организациаларынын ажилын ол уг-шиге башкаары, оларнын ажилында хүн-бүрү практиктиг дузаны көргүзүп келген. ВКП(б) райкомунун бюрору бодунун хуралында хөй-ниити организациаларынын ажилын удуртуп турар байдалдын дугайында партиянын 3 эге организациаларынын секретарьлеринин илеткелдерин алган. Бюро кижигуннери болза, хөй-ниити организациаларына партияны удуртулганы хандырап аргаларын дугайында сумени партия эге организациаларынын секретарьлеринге берип келгенер.

Партиянын районда чамдык эге организациалары хөй-ниитинин массалыг организациаларын удуртур талазы-биле эки дуржулганы база көргүскенер. «Чаа орук» болгаш «Кызыл сылдыс» колхозтарда, Нарын алдын уурайында партия организациалары эрткен чылдын иштинде ында турар хөй-ниитинин организациаларынын илеткелдерин доктаамал ап, оларга практиктиг дузаны үргүлчү көргүзүп келгенер.

Ынчалза-даа, партиянын элээн хөй эге организациалары хөй-ниити организациаларын ам-даа четпес удуртуп, оларга хүн-бүрүнүн практиктиг дузаны негелдениң чогуур деннелинге чедир көргүспейн турарлар. «Совет кызыгаржы», «Комму-

низмче орук» колхозтарла болгаш Сарыг-Булуң чеди чыл школазында, ВКП(б) райкомунда партия эге организациалары хөй-ниитинин массалыг организациаларын дендин багай удуртуп, өтчөттүг үенин иштинде оларнын ажилынын дугайында өтчөт илеткелдерин партия эге организациаларынын хуралдарына ап чугаалашпайн турганы чоокта чаа болуп эрткен өтчөт-сонгудалажып хуралдарга санал берген коммунистер чөптүг шүгүмчүлээннер. Оон түннелинде, партиянын ол эге организациаларынын чанында комсомол эге организациаларынын ажилы кончуг куду деннелде тургустунган, олар комсомолчулары болгаш эвилелдиг кижигун эвес аныктарын районун мурнунда салдырган ажил-агылгыны сорулгаларын күсүлдериңче кошкак мобилизастап турарлар. Ол ышкаш ол черлерде профэвилел бөлүктери болгаш комитеттери профэвилел кижигуннерин организациа ажилчы чорукка четпес кижизидип келгенер.

Хөй-ниитинин ол бүгү болгаш оонда өске массалыг организациаларынын ажил-чорудулганын тодаргай удуртуп, оларнын мурнакчы организастыг ролун бедидер чорук партия эге организациаларынын хол болгаш чугула сорулгалы болуп. ВКП(б) райкомун, оон бюрору партия организациаларына бо талазы-биле негелдени кошкак тургузуп, хөй-ниитинин массалыг организациаларынын ажилдарына контролюду доктаамал чорутпайн келгенин министри чугула. Ол четпестерни моон сонгаар болдурбас дээш, организациа ажилды күштелдирери районун партия организациаларында негетинип турар.

С. ИРМА,

ВКП(б)-нин Эрзин райкомунун секретари.

Интернатта кижизидилге ажилы багай

Чаа-Хөл районун Даг-Аразында эге школага 1950—1951 өөредилге чылында кижизидикчи башкыга Балентина Михеева ажилдап турган. Ол ажилдап турган үеде өөреникчилерин өзүлал хүндүлели, сагыла чуруму болгаш бот-кичээл кылары кончуг эки болуп турган. Чүгө дээрке, эш Михеева өөреникчилерге эптиг ээлдек болгаш башкылар коллективин-биле кончуг чоок харылаагып ажилдап турган болгаш школа баштаар черинин айтышкынарын хаажык чокка күсүлдөп турганы-биле ол эки ажилды болуп турган. Оон ында эки ажилын көргөш, областын улус өөредилге килдининден ону

ПОЛИТШКОЛАЛАРНЫҢ ПРОПАГАНДИСТЕРИНГЕ ДУЗАЛАМЧЫ Совет улус дайын сөөлүндеги үеде ССРЭ-нин улус ажыл-агыйын катап тургузары болгаш улам хөгжүдери дээш демиселде

(Төнчүзү, Эгези № 3,4 дугаар солунда.)

Беседага айтырглар. «Коммунизмнин улуг тудуглары» деп бөлүктүн ийги кезинин талазы-биле беседадан мындай чижектиг план-биле чорудуп болур:

1. Кол Туркмен каналынын тудуунун сорулгалары кандайдыр?
2. Каховка гидростанциясынын, Муруну-Украина болгаш Сонгу-Крымнын каналдарынын чеп-еглешкини улус ажил-агыйынын талазы-биле кандай ужу-дузалыгы?

3. Волга-Доннун пароход чоруур каналынын ужу-дузазы.
Коммунизмнин ол улуг тудугларынын тус бүрүнүн ужу-дузазын шупту дыннакчылар тодаргай эки билген турарын, оларны боттандырар талазы-биле ажилдар дугайында тодаргай чугаалаарын пропаган-дист чедип алган турар.

Коммунизмнин улуг тудугларынын дугайын чугаалавышаан, дыннакчылар боттарынын чугаалаарына шак ындыг улуг чепсеглешкинерин тургусканы бистиң чурттуун бойдуун чартыры болза, Совет куру-ненин күчү-шыдалынын дугайын, большевиктер партиясынын удур-тудгазы-биле, эш Сталиннин баш-алаазы-биле коммунизмнин тилле-гези дээш демисекчи турар совет улустун күссөгичи күжүнүн дугайын херечилеп турар деп көр-гүзөр.

Пропандисттик чугаазы. «Совет улустун материалдыг болгаш куль-турлуг денелинин өзүлдези» деп бөлүктүн талазы-биле чугааны мындай чижектиг планга тургуза-рын сүмөлээр:

1. Улус массаларнын материалдыг чагаай байдалынын болгаш куль-туразынын чайгылыш чок көдүр-лүшкүнү — социализмдин хоойлуу болуру.

2. Капиталдын чурттарында ажилчы массаларнын яралалы.

3. ССРЭ-де национал орулганын үзүктөл чок өзүлдези.

4. ССРЭ-де болгаш капиталист чурттарда национал орулганын ху-ваалдазы.

5. ССРЭ-де чуртталга болгаш культура тудуушкунун канчаар-даа аажок калбартканы.

6. Совет улустун материалдыг чагаай байдалынын болгаш куль-туразынын үзүктөл чок өзүлдези — капитализмден социализмдин дең-геп болбас артык күштүүнүн тодар-гай херечиси болур.

7. Совет улустун чагаай байдалы-нын дугайында большевиктер пар-тиясынын болгаш эш Сталиннин улуг сагыш салышынын.
Эгезинде пропагандист болза, улустун материалдыг болгаш куль-туралыг денелинин элзэн көдүрер арганы берген үлөтүр болгаш көдээ ажил-агый талазы-биле дай-нын сөөлүндеги чылдарда бистиң улустун чедип алган чедикши-неринин дугайын чугаалаар. Бистиң чуртта улус ажил-агый ажилчы чоңун эрге-ажыныга сайзырап турар. Большевик партияда болгаш совет чазакта улустун эрге-ажыктары-нандан ангыда еске кандыг-даа, эрге-ажыктын соңуургалы чок.

Совет улустун материалдыг чагаай байдалынын бедиринде уланган большевик партиянын болгаш совет чазактын дайын сөөлүндеги чугула-хемчеглерин санап, пропаган-дист болза, совет кижилерин материалдыг байдалынын чыл-чылда үзүктөл чокка экижип тура-рын көргүзөр. Капиталист чурт-тарда дайын сөөлүндеги чылдарда анаа шуут удур, ажилчы чоңун амьдырал денели үзүктөл чокка дорайтап, ажилчыларнын ажил-дөлөвири кудулап, өртөк-үне өзүп турар деп маана сагындарга чо-гуур. Капиталдын чурттарында улус массалар улам-на яраар хоозурап турарлар.
Капиталист чурттарда болгаш бистиң чуртта ажилчы чоңун байдалынын үндезин ылгалын наци-онал орулганын хуваалдазына улус массаларнын киржилгезинин бай-далындан пропагандист тодаргай көргүзүп болур.

Совет Эвилелинде национал орул-ганын чыл-чылда канчаар-даа аажок улуг өзүшкүнү болуп турар. 1950 чылда ССРЭ-де национал орулга 1940 чылдын дайын муру-нун денелин (удурландыр тургус-кан өртөктерге) 64 хуу ашкан оон түннелинде бистиң чурттуу ажилчыларнын, албан хаа-кычтарнын болгаш тараачыларнын орулгазы дыка өскөн.

Мөлчүкчү аңгыларны чок кылга-нын болгаш чаа, социалист бүүдүрүлгө харылзааларынын ху-ваалда чок тергидээшкенинин ба-дыктатынганынын түннелинде, ССРЭ-де бүгү национал орулганы совет күрүнө болгаш ажилчы чоңнар ап турарлар. 1950 чылда ССРЭ-нин ажилчы чоңнары бот-тарынын материалдыг болгаш куль-туралыг херекелдерин хандыраарга национал орулганын 74 хуузун алганнар. Оон артка 26 хууз болза, социалист бүүдүрүлгөн калбартырына болгаш куруненин, колхозтарнын болгаш кооперация организацияларынын эргезинге артка. Бичангаш национал орул-ганын артка ол дөрт кезээ улустун нияти херекелдине барган.

Капиталист чурттарда херек оон сыр өске болуп турар. Ында национал орулганын канчаар-даа аажок улуг үлүү мөлчүкчүлөрүн — капиталисттерин, помещиктерин, банкирлерин холдарына кирип турар чижектерин көргүзүп болур. Делегейин ийи дугаар дайынын мурунда АКШ-ка чурттакчы чоңун 49,6 хууз болуп турар ажилчы чоңун үлүүнге наиснал орулганын чүглө 44,4 хууз, а орул-ганын 55,6 хуузун чоңун чегенш кезин болуп турар мөлчүкчүлөр ал-ганнар. Ам АКШ-та мөлчүкчүлөр национал орулганын улуг кезин бодунга ап турарлар, ычаарга оон кол кезин монополистерин улуг эвес кезинин холуга кирип турар. Англияда мөлчүкчү аңгылар чоңун 12 хуузундан эвээш бөлүп турар херезинде-ле оларнын карманын дайын үезинде бүгү национал орул-ганын 60 хууз кирип турган. Дайын сөөлүнде чылдарда национал орулда ажилчы чоңун үлүү бу-гү-ле капиталист чурттарда улам кызырылган, а монополистерин канчаалары өскөн.

Ажилчы чоңун амыларынын материал денелинин чугула көр-гүзүү боттук ажил-төлөвири болур. Ажилчыларнын болгаш албан хаакычтарнын боттук ажил төлө-вири өзүлдези болгаш колхозчу тараачыларнын орулгазынын үр-гүлчү өзүлдези социализмдин хоой-луу болур. Ол байдалга пропаган-дист санар-биле болгаш фактылар-биле көргүзүп болур.

Улустун херекелдинин шуурган дег өзүлдезин, бистиң чуртта бараан саарылганын үзүктөл чок өзүлдезин пропаганда совет амы-дыралдын тодаргай чижектеринге көргүзөр.

Дайын сөөлүндеги чылдарда бис-тин чуртувуса чуртталга болгаш культура тудуушкунун канчаар-даа аажок улуг калбарышынын чугаа көргүзөр ужурул. Пропа-гандист болза, чогуур саннары болгаш фактыларын өөредилге но-мундан болгаш дайын сөөлүндеги беш чылдын түннелдерин дугай-ында мездерден ап болур.

Дайын сөөлүндеги чылдарда бис-тин чуртувуста литературанын, чечен чогаалдын, эртемдин чекте-лишкинин фактыларын база көр-гүзүп болур.

Улустун чагаай байдалынын ду-гайында большевик партиянын бол-гаш совет чазактын улуг сагыш салышынын дугайын ССРЭ-нин күрүнө бюджетинин чижээнен база тодаргай көргүзүп болур. Бир эвес капиталист чурттарда күрүнө бю-джетинин улуг кези дайынын сорул-галарына барып, ажилчы чоңун эрге-ажыктарына удур улаганын турар болза, бистиң чуртта бүгү бю-джет нийтелге болгаш улустун бо-дунун херекелдине бараан болуп турар.

Улустун материалдыг чагаай бай-далынын болгаш культуразынын улам ынай көдүрүлүшкүнүнү хер-езинде бистиң чурттуу дайын сөө-лүндеги чедикшинери болза, капи-тализмден социализмдин хемчээл чок артык күштүүнүн дугайын чугаалап турар.

Бодунун аас-кежиктиг болгаш өө-рүшкүлүг амыдыралын совет улус большевиктер партиясынын, улуг Сталиннин шылгангай удуртулга-зы-биле тургузуп ап турарлар.

Совет улустун материалдыг бол-гаш культурулуг чагаай байдалынын өзүлдезин дугайы деп бөлүктүн талазы-биле чугаага белеткеип ту-рар үезинде пропаганда болза, чеч-черин фактыларын болгаш чи-жектерин чып алып, ол фактылар, чижектер чугааны улам-на соңуу-ганчыг, билдингир болгаш четкил болдуар.

Совет улустун материалдыг бол-гаш культурулуг денелинин өзүл-дезинин дугайында чугааны чорудуп турар үезинде пропагандист болза, политшколаларга көргүзүлгө өө-редилге херекелдерин Альбомунун 71, 72, 73 арынарында көргүскөн диаграммалары ажыглаар.

Бот-кичээл ажилына ооналга. «Совет улустун материалдыг болгаш культурулуг денелинин өзүлдези» деп бөлүктү (өөредилге номунун 161—189 арынарын) номчурун ды-накчыларга пропаганда сүмөлээр.

Беседага айтырглар. «Совет улустун материалдыг болгаш куль-турлуг денелинин өзүлдези» деп бөлүктүн талазы-биле беседага ды-накчылар-биле мындай чижекти ай-тыргларны чугаалайып болур:

1. Совет улустун материалдыг чагаай байдалынын үзүктөл чок өзүлдези чогуу чүдөн илереп тура-ры?

2. Ажилчы чоңнарын материал-дыг байдалы капиталист чурттар-да чүге үргүлчү дорайтап турары?

3. Совет улустун культура дең-гелин көдүрүлүшкүнү чүдөн илереп турары?

4. Эртемдин сайзырашынынга бистиң чуртта чүге улуг кичээлгеи салып турары?

Бирги айтырыга харылавышаан, дыннакчылар дайын сөөлүндеги чыл-дарда ССРЭ-нин национал орул-ганын өзүлдезин, ажилчыларнын боттук ажил төлөвири болгаш колхозчуларнын орулгаларынын өзүлдезин көргүзөрлер.

Ийги айтырыгы — капиталист чурттарда ажилчы чоңун материал-дыг байдалынын үргүлчү дорай-ташышынын дугайын чугаала-жып турда дыннакчылар билдингир чижектерин парлалга материалла-рындан көргүзөри чугула.

Дайын сөөлүндеги чылдарда куль-тура хөгжүлдезинин талазы-биле совет улустун чедикшинеринин ду-гайын чугаалааш, өөредилге помун-да көргүскөн фактылардан ангыда школалар, клубтар тудуунун дугай-ында, библиотекалар четкилерин өзүлдезинин дугайында, библиотекаларда номнарын санынын өзүлдезинин дугайында чер-черин факты-ларын дыннакчылар база көргүзүп болулар. Совет литературанын бол-гаш чечен чогаалдын чедикшине-ринин дугайын, бистиң чуртта лите-ратураны болгаш чечен чогаалдын хөгжүлдезинин большевиктер пар-тиясы чүге улуг кичээлгеи салып турары дээринин дугайын дынна-кчыларнын тайылбырлары чугула.

Дөрткү айтырыгы — бистиң чурт-ка эртемнин ролунун дугайында ай-тырыгы чугаалайып турда пропаган-дист болза, совет куруненин поли-тиказы эртемдин үндезинерге тургустунуп турар, эртемдин бүгү адыралынын хөгжүлдези чокка коммунист нийтелиди тургузууш-шывас деп чүвени бүгү дыннакчы-лар эки билген турзун дээш орала-жыр. Коммунизм дээрге, эртемдин болгаш нийтелиди бүгү бүүдүрүкчү күштеринин көстүп көрбүз хөгжүл-дези болур. Чүглө шак ындыг бай-дал турда, нийтелиди бүгү кежи-гүнеринин бүгү херекели долу хан-дыртынып болур.

Беседадан төнчүзүндө пропаган-дист болза, бүгү теманын талазы-биле түннелди кылыр. Коммунист нийтелиди тургузуушкунун дугайында эш Сталиннин гешийл баш буруңгаар төлөвилердин бот-тандырар дээш улам идеялык дем-исежиринче дыннакчыларны оң кыйгырар.

«Совет улус дайын сөөлүндеги үе-де ССРЭ-нин улус ажил-агыйын катап тургузары болгаш улам хөгжү-дери дээш демиселде» — деп те-манын талазы-биле кичээлдерге бе-леткенерде пропагандист сүмөлээр литература:

И. В. Сталин — 1946 чылдын фев-раль 9-та болгаш 1937 чылдын де-кабрь 11-де Москва хоорайын Сталинский сонгулда округунун сонгу-чуларынын сонгулда муруну ча-рынында хуралдарына чугаалары.

1946—1950 чылдарда ССРЭ-нин улус ажил-агыйын катап тургуза-рынын болгаш сайзырадынын беш чыл планынын дугайында хоой-лу, (Курполитиздат 1946 чыл).

«Дайын сөөлүндеги үеде көдээ ажил-агыйны көдүрер хемчеглер ду-гайында» эш Андреевтин илеткели-нин талазы-биле үлүүгө алдыган ВКП(б) ТК-нын Февраль пленму-нун доктаалы. (Курполитиздат 1947 чыл).

«Колхозтарда көдээ ажил-агый ар-телиниң Уставын үрээр чоруктарны узуткаар талазы-биле хемчеглер ду-гайында» 1946 чылдын сентябрь 19-та ССР Эвилелинин Министрлер Чөвүлелиниң болгаш РКП(б) ТК-нын доктаалы. (Курполитиздат 1946 чыл).

«ССРЭ-нин европ кезинин хову болгаш ыяштыг районнарына бедик болгаш доктаамал дүжүттөри хан-дыраарга хову камгалаар ыяш та-рылгазынын, сизен аралаштыраа та-рылга ээлчештирилгезин ажыглаары-нын, суг хөөлбөктөрүнүн, суг мөөн-ээринин тудуунун планын дугайы-нда ССРЭ-нин Министрлер Чөвү-лелиниң болгаш ВКП(б) ТК-нын доктаалы. (Курполитиздат 1948 чыл).

«Колхозтарнын болгаш совхоз-тарнын нийтелиштирген продукту-луг мал ажилын сайзырадырын үш чыл планынын дугайында» ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелиниң болгаш ВКП(б) ТК-нын доктаалы (политиздат 1940 чыл).

«ССРЭ-нин европ кезинин хову болгаш хову ыяштыг районнарына бедик болгаш доктаамал дүжүттөри хан-дыраарга хову камгалаар ыяш та-рылгазынын, сизен аралаштыраар тарылга ээлчештирил-гезин ажыглаарынын, сү хөөлбөк-төрүнүн болгаш суг мөөнээринин тудуунун планын дугайында» 1948 чылдын октябрь 20-де ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелиниң бол-гаш ВКП(б) ТК-нын доктаалынын күссөгичин турарынын дугайында ССР Эвилелинин Министрлер Чөвү-лелинде болгаш ВКП(б) ТК-да (1950 чылдын апрель 21-де үнгөн «Правдада»).

Колхозтарнын болгаш совхозтар-нын нийтелиштирген продуктулуг мал ажилын сайзырадырын үш чыл планынын дугайында 1948 чыл-дын октябрь 20-де ССРЭ-нин Ми-нистрлер Чөвүлелиниң болгаш ВКП(б) ТК-нын доктаалынын (1949—1951 чылдар) күссөгичин турарынын дугайында ССРЭ-нин Ми-нистрлер Чөвүлелинде болгаш ВКП(б) ТК-да (1950 чылдын март 24-те үнгөн «Правдада»).

«Сугаттыг черлерин улам-на долу ажыглаар, көдээ ажил-агый ажилдарын механизастарын эки-жидер сорулга-биле суггарылган чаа системанын шилчир дугайы-нда» ССРЭ-нин Министрлер Чө-вүлелиниң доктаалы (1950 чылдын август 18-те үнгөн «Правдада»).

«Волга хемге Куйбышевтин гидро-электростанциясынын тудуунун ду-гайында ССРЭ-нин Министрлер Чө-вүлелиниң доктаалы (1950 чылдын август 21-де үнгөн «Правдада»).

«Волга хемге Сталинградтын гидроэлектростанциясынын тудуунун дугайында, Прикаспийн районна-рын суггарар болгаш сугландырар дугайында» ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелиниң доктаалы (1950 чыл-дын август 31-де үнгөн «Правдада»).

«Аму-Дарья — Краснодарский аразына Кол Туркмен каналы-нын тудуунун дугайында, Барын Туркменин Прикаспий оргулары-нын муруну районнарын черлерин, Аму-Дарьянын адаанын болгаш Ка-ра-Кумнун барын талакы курга ховуларын суггарар болгаш суглан-дырар дугайында» ССРЭ-нин Минис-трлер Чөвүлелиниң доктаалы. (1950 чылдын сентябрь 12-де үнгөн «Прав-дада»).

«Днепр хемге Каховканы гидро-электростанциясынын, Муруну Укра-инанын каналынын, Сонгу-Крымнын каналынын тудуунун дугайында болгаш Украинанын муруну район-нарын болгаш Крымнын сонгу районнарын черлерин суггарар дугайында» ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелиниң доктаалы (1950 чыл-дын сентябрь 21-де үнгөн «Прав-дада»).

1946—1950 чылдарда ССРЭ-нин дөрт дугаар дайын сөөлүндеги бир дугаар) беш чыл планын күссөл-дезинин түннелдерин дугайында ССРЭ-нин Күрүнө планын комитетинин болгаш ССРЭ-нин Топ Статистика Эргелелиниң меделгели, Сталинчы үенин улуг тудуглары, (политиздат 1951 чыл).

Чаа чылга таварыштыр Мао Цзе-дуннун чугаазы

ПЕКИН. Январь 1-де Пекинге чаа чыл таварыштыр шайлалга болган деп Синьхуа агенттели дамчыткан. Шайлалга дарга Мао Цзе-дун чүве чугаалаан. Оон меделгезин болза:

«Бистернин шуптувустун, улустун чазаанын ажылдакчыларынын улустун эки-турачыларынын отрядтарынын болгаш улус-хосталгалыг армиянын командирлеринин болгаш дайынчыларынын, бүгү демократтыг партияларын, улусчу организацияларын, бүгү биче националдарнын болгаш бүгү чурттуу улусунун ажил-агый фронт бүрүзүнге тийлелгелерли болурун күздөм!».

Америк агрессияга удурланышкын талазы-биле демиселди болгаш Кореяга дузаламчы көргүзөр дээш демиселдин фронтунга тийлелгелерли болурун күздөм!».

Национал камгаладын фронтунга тийлелгелерли болурун күздөм!».

Контрреволюцияны базар талазы-биле кампанияны фронтунга тийлелгелерли болурун күздөм!».

Экономика болгаш сан-хөө фронтунга тийлелгелерли болурун күздөм!».

Культур болгаш чырыдышкын фронтунга тийлелгелерли болурун күздөм!».

Эштер! Устүндө айтыккан бүгү фронттарга бис 1951 чылда хөй сангы тийлелгелерли болган бис, ол тийлелгелерин хөй кезин дыка улуг тийлелгелер болур. Устүндө сорулгаларны күссөгичин турар үеде улам-на улуг тийлелгелер 1952 чылда чедип алдынарынга бис бүзүрөп турар бис.

Кыдат улус Республика деигерезиниң!

Клемент Готвальдын чыда чылда чугаазы

ПРАГА. Чехословак Республика-нын президентин Клемент Готвальд январь 1-де чехословак радиоюн дамчыштыр чаа чылда чүве чугаалаан. 1951 чылдагы бүгү делегей байдалынын дугайын чугаалавышаан, Клемент Готвальдын медел-гезин болза, АКШ-тын эрге-чагырга тутканнынын араатаныг күженишкинери турза-даа, эркен чылын оларнын планы чаза шалтыр-ган. Ол болза, бир дугаарында кү-чүлүг Совет Эвилелиниң баштап турары бүгү делегейде тайбын талалакчыларынын улуг шимчээшкенин ачызындан болган.

Бис тайбын лагеринин бир муракчы туружу Чехословакияда туруп турар бис деп Готвальд чугаалаан. Бичангаш бистиң иштики байдалы-выска бистиң чуртувусту долгандыр болуп турар бүгү байдалдын салдар-лы болуп ужурулу билдингир. Бо хун бодувустун улус-демократтыг республикавысты болгаш оон поли-тиктиг болгаш экономнуг күчүзүн база быжыг чоруун быжыглавышаан, чаа социалист нийтелиди, чүңүд-дөө мурунда оон экономнуг үндезинерин тургусушаан, тайбынын херез дээш демисежип турар бис.

Эртен 1951 чыл чедикши-нерни өккөп берген деп Клемент Гот-вальд меделгезин. Четче эвес медеэ өзугаар алгыра: Чехословакиянын 1951 чылда нийти үлөтүр бүүдүрүл-гезин 1950 чылдазына деңизеге 12,7 хуу өскөн болгаш 1937 чылда турганындан барык-ла 60 ажыг хуу хөй болган. Словакияда 1951 чылда үлөтүр бүүдүрүлгезин 1950 чылда деңизеге 19,2 хуу өскөн, ол болза, 1937 чылдазындан барык-ла үш чартык катап хөй. Аар үлөтүр бүү-дүрүлгелеринин продукцияларынын хемчээли 1951 чылда 14,3 хуу турган, чик үлөтүрүнүн бүүдүр-гелеринин 12,8 хуу болгаш аш-чем үлөтүрлеринин 7 хуу. Ол болза, 1950 чылда турганына деңизеге ол хере болуп турар. 1937 чылда турган өртөк-биле деңгеп санаан национал

орулга 1951 чылда 1950 чылга деңизеге оон 10 хуу болгаш 1937 чылга деңизеге 33 хуу улгаткан. Улус ажил-агыйына капитал салышкыны 1951 чылда 105 миллиард крош четкен.

Бистиң чуртувустун үлөтүр деңгелин херечизи болза, чаа 1952 чылдын хүнүндө Кунчида чаа металлургия заводунда бир дугаар домнаны кывысканы болур деп Гот-вальд меделгезин. Ол канчаар-даа аажок улуг металлургия комбинатынын бир дугаар домна суугузун кон-чуг кыска хууаанын дургузунда ту-дуп тургускан. Ол ышак өске-ла чаа домналар дүргөн тургустунар. Күш-ажылчы улустун чүү чүвеге мергежилдин ол чүүдөр көргүзөр.

Бодунуң кызымакай күш-ажылы-биле Кунчида бир дугаар домнаны чогуур хууаазында дугаарын хан-дырган муу-мун эр, херезжен ажил-чыларга бүгү ажилчы чоңнарын мурундан Готвальд өөрүп четир-генин болгаш байыр чедиргенин дам-чыткан.

Төнчүзүндө Готвальдын чугаалааны болза:

Бистиң нийти күзелвис болза, бо чылын тайбыны болгаш тайбын тургузуушкунун болурун арганы чур делегейин бүгү кижилери-биле кады бистиң камгалаарымыс, бистиң улус-демократтыг республикавыс Совет Эвилели-биле болгаш улус-демократиязынын чурттары-биле быжыг эвилелдежилге-биле моон-да артык күчү-шыдалыг болгаш чечектелишкинин болуру, бистиң ажил-агыйыныстын быжыгары, үлөт-пүр болгаш көдээ ажил-агый бүү-дүрүлгезин дүргөн өзери болур, ычангаш бүгү-ле аргаларын херезлээр бис. Бистиң өг-бүлелеривис, бистиң урурларымыс, бистиң херезженнери-вис болгаш илеривис бо чылын улам-на өөрүшкүлүг болгаш омак-хөглүг болуру-биле кызымакай ажилдар бис! 1952 чылдын бүүдү-зүндө силер бүүдөгө мээң күздөм мындай.

(СЭТА).

Болгариянын Улустун хуралынын президиумунун даргазы Г. Дамяновтун чаа чылда чугаазы

СОФИЯ. Болгариянын телеграф агенттелинин меделеп турары болза, чаа 1952 чылды таварыштыр Болгариянын улустун хуралынын президиумунун даргазы Георгий Да-мянов радио дамчыштыр болгар улуска байыр чедирип чүве чугаалаан.

Улуг Совет Эвилелинин канчаар-даа аажок чайгылыш чок дузалам-чызынын ачызындан Болгариянын коммунист партиясынын удуртул-газы-биле бистиң чурттуу ажилчы чоңнары 1951 чылда социализмдин экономнуг болгаш культурулуг үндезинерин тургузар талазы-биле улуг чедикшинерин чедип алган деп Дамянов чугаалаан.

Эртен чылда үлөтүрүнүн бүү-дүрүлдезин дайын мурундазындан үш чартык катап ашкан. Бистиң ажил-чынын ангывыс советтик байлакшы-дыг дуржулгазын шингээди ап, ону ажылавышаан социалист чарыш-ты болгаш шалыпчы чорукту, радио-нализаторларнын шимчээшкенин калбартып турар.

Бистиң көдээ ажил-агыйымыс чарты организастынын турар. Советтик амгы үдеги машиналарын болгаш агротехинин хөйү-биле ажыглап турар. Чер ажилчынын күш-ажылчы кооперативтери, маши-

на-трактор станциялары болгаш кү-рүненин чер ажил-агыйлары улам-на быжыгып турар. Ажилчы чоң тараачылар бедик дүжүт дээш, мал ажилынын бедик продуктулуу дээш демиселде идеялык киржип турар.

Бо чылын бистиң чурттуу төөгүзүгө-көстүп көрбөз тараа культуразынын дүжүдүн алган бис.

Ажилчы аңгы-биле күш-ажылчы тараачыларнын аразында акы-дук-ма эвилели улам-на быжыгып турар.

Бүгү-ле талаларынче хөгжүүрүнө бүгү эргежок чугула байдалдарын тургузуу турар бистиң улустун культуразы база-ла өзүп турар.

Социализмдин тургузарынын оруунче чуртувустун күчүлүг өзүлдези чүглө тайбыны камгалаарында болдунар. Улуг Совет Эвилелини болгаш бүгү депшилеткил кижилеринин баштычымыс И. В. Сталиннин баштап турары тайбын дээш демиселге, чаа дайын кысык-чызы англи-америк империалистерин болгаш оларнын Балканда агент-тилеринин ханын планнарын бол-дурбас болгаш ону чаза шаап илер-дир демиселге болгар хамааты кижилеруу идеялык киржип ужурул.</

